

Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Факультет української й іноземної
філології та мистецтвознавства

**Романо-германські
мови: загальні тенденції
розвитку мовних явищ,
контрастивні та ареальні
дослідження**

МАТЕРІАЛИ

**III Всеукраїнської
науково-практичної
конференції**

12 листопада 2025 року, м. Дніпро

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства
Кафедра романо-германської філології

**РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІ МОВИ: ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ
РОЗВИТКУ МОВНИХ ЯВИЩ, КОНТРАСТИВНІ
ТА АРЕАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції

12 листопада 2025 року

**Дніпро
2025**

**УДК 811.11+811.13](06)
Р 69**

*Електронне видання. Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
факультету української та іноземної філології та мистецтвознавства
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(протокол №3 від 18 листопада 2025 р.)*

Редакційна колегія:

докт. філол. наук, проф. І. С. Кірковська
канд. філол. наук, доц. О. М. Крайняк

P69 Романо-германські мови: загальні тенденції розвитку мовних явищ, контрастивні та ареальні дослідження: матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 листопада 2025 року, м. Дніпро) / упоряд. І. С. Кірковська, О. М. Крайняк. Дніпро: Ліра, 2025. 165 с.

У матеріалах видання висвітлено різноаспектні питання функціонування мовних одиниць у романських і германських мовах. З'ясовано загальні питання романського та германського мовознавства, розглянуто проблеми лексико-граматичної семантики мовних одиниць, фразеології і термінології, лінгвістики тексту, лінгвостилістики, літературознавства, теорії перекладу, мовного дискурсу та комунікативної pragmatики.

Адресовано філологам-романістам, філологам-германістам, науковцям, аспірантам.

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів публікацій.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Відповідальність за точність викладених фактів покладено на авторів.

ISBN 978-617-8778-23-1

FRANCOPHONIE ET RÉVOLUTION SOCIOLINGUISTIQUE: DE LA NORME UNIQUE AUX VARIÉTÉS PLURIELLES

Dans le contexte actuel, *la francophonie* est avant tout associée au nom de Léopold Sédar Senghor, qui en a théorisé et popularisé la notion dans les années 1960. Cependant, le mot français *francophonie* a des origines bien plus anciennes. De formation gréco-latine, le terme *francophonie* a été employé pour la première fois par Onésime Reclus, géographe qui élabora une nouvelle classification des territoires selon le critère linguistique, c'est-à-dire selon la langue utilisée dans la vie quotidienne, privée et publique. C'est ainsi que le terme, au sens de “pays/régions à population francophone”, fut consigné par écrit dans son ouvrage de 1880 France, Algérie et colonies [5].

Il fallut plus de quatre-vingts ans pour que ce néologisme connaisse un nouvel élan grâce à l'article célèbre de Léopold Sédar Senghor. En 1962, la revue *Esprit* publie un numéro spécial intitulé “Le français, langue vivante», dans lequel figure l'article de Léopold Sédar Senghor “Le français, langue de culture” [6]. Se demandant quelle est la place du français dans le monde et, en particulier, dans les pays africains, ainsi que les fonctions qu'il y remplit, Senghor réfléchit, de son propre aveu, en écrivain et en poète. Il énumère les principales raisons de l'expansion du français hors de France et conclut à la naissance d'un nouvel espace culturel qu'il nomme *francophonie*.

Pour Léopold Sédar Senghor, la francophonie est “cet Humanisme intégral qui se tisse autour de la terre: ce symbiose des “énergies dormantes” de tous les continents, de toutes les races, qui se réchauffent à leur contact mutuel”.

Ainsi, Léopold Sédar Senghor enrichit le concept préexistant de *francophonie*, dont la sème centrale est “l’unité” – ici, l’unité d’un espace culturel. Cette idée d’union de l’espace francophone, des pays et des peuples qui l’habitent, proposée par Léopold Sédar Senghor dans les années 1960, s’est révélée si populaire et pertinente qu’elle s’est concrétisée non seulement dans la sphère politico-administrative (n’oublions pas que l’activité principale de Senghor à cette époque était la gestion de son propre pays en tant que président), mais qu’elle a également donné une impulsion décisive au développement de nouveaux courants dans les sciences humaines et sociales.

Par la suite, la notion de “francophonie” a connu diverses phases d’évolution – de la communauté culturelle à la communauté linguistique, géopolitique, didactique, etc.,

phases sur lesquelles nous ne nous attarderons pas ici. Aujourd’hui, en français, il convient de distinguer au minimum deux réalités: *francophonie* et *Francophonie* (avec majuscule).

La Francophonie (majuscule) renvoie à l’Organisation internationale de la Francophonie (OIF) [2], dont Léopold Sédar Senghor fut l’un des fondateurs idéologiques et administratifs. En revanche, la *francophonie* (minuscule) prend un caractère polysémique et désigne, selon le Grand dictionnaire terminologique: «Ensemble des peuples dont le français est la langue maternelle ou langue véhiculaire, langue officielle du pays, ou pour lesquels cette langue présente une importance pour des raisons historiques et culturelles»[1].

Cette définition, brève en apparence, renferme la quintessence d’un long parcours: le passage du français au francophone, du centre à la périphérie, de l’uniformité à la diversité, etc. Désormais, francophone ne signifie plus français, et un francophone n’est plus uniquement celui qui maîtrise le français comme langue maternelle, comme on l’entendait autrefois. Pour le monde francophone, ce changement de paradigme culturel et humaniste a été décisif au milieu du XXe siècle, générant des liens francophones dans les domaines les plus variés de la vie – non seulement culturels et politiques, mais aussi linguistiques, ainsi que scientifiques.

Pour le sociolinguiste, le romaniste ou le linguiste contemporain, les recherches sur la variation linguistique – et notamment sur les variétés du français apparues au fil des derniers siècles pour diverses raisons (principalement du fait de l’expansion française dans le monde) – sont aujourd’hui évidentes et parfaitement routinières. Il n’en reste pas moins utile de rappeler que la sociolinguistique est une discipline relativement jeune et que l’étude des variétés régionales du français n’a pris un caractère systématique que depuis une cinquantaine d’années à peine. Dès lors se pose la question: pourquoi le français, parlé sur les cinq continents, n’a-t-il pas suscité l’intérêt des chercheurs? Pourquoi n’a-t-il été ni répertorié ni étudié plus tôt?”

Pour répondre à cette interrogation, examinons le binôme *francophonie* vs *(socio)linguistique*. Il nous semble en effet que c’est précisément le développement et la popularisation du concept de “francophonie” qui ont constitué l’impulsion décisive pour porter le regard scientifique vers la périphérie francophone, jusque-là hors du champ d’attention des chercheurs. Il faut reconnaître qu’il s’est agi d’un mouvement à double sens: d’une part, le concept de “francophonie” a permis d’“ouvrir” un nouveau terrain d’investigation aux linguistes; d’autre part, la nécessité d’étudier un objet jusqu’alors inexploré a déterminé une nouvelle orientation du développement

de la linguistique, donnant naissance à toute une branche de la variantologie dédiée à l'étude des variétés régionales du français [3, p. 20].

Notons toutefois que l'aspect de la variation territoriale du français, qui ne portait pas encore ce nom avant le milieu du XXe siècle, n'entrait dans le champ d'intérêt des chercheurs que dans le cadre du purisme linguistique et, partiellement, de la dialectologie – laquelle collectait surtout les dialectalismes propres aux différentes régions de la France métropolitaine, laissant hors champ le français dans le monde.

Si auparavant tout écart par rapport à la norme du français était considéré comme une faute et sévèrement condamné, l'avènement du concept de “francophonie” a entraîné la prise de conscience de l'unité de l'espace francophone dans sa diversité. On est passé du rejet et de la stigmatisation des variantes du français à leur reconnaissance comme réalité linguistique effective, d'une part, et à leur préservation ainsi qu'à la nécessité de les décrire, d'autre part.

Dans la tradition linguistique française, le terme revalorisation – littéralement “réévaluation” – des francophonies régionales s'est imposé, et la variantologie s'est mise à étudier les particularités et/ou les traits régionalement marqués de tel ou tel variant du français [3].

Ainsi, on est passé de la francophonie aux francophonies (francophonies périphériques), désignant précisément les différentes variétés du français.

BIBLIOGRAPHIE:

1. Grand dictionnaire terminologique). URL: <https://vitrinelinguistique.oqlf.gouv.qc.ca/fiche-gdt/fiche/8361662/francophonie>. (дата звернення: 25.10.2025).
2. La langue française dans le monde. Paris, 2022. P. 23. URL: <https://www.francophonie.org/la-langue-francaise-dans-le-monde-305>. (дата звернення: 25.10.2025).
3. Organisation internationale de la Francophonie. URL: <https://www.francophonie.org>. (дата звернення: 26.10.2025).
4. Pöll B. Francophonies périphériques. Histoire, statut et profil des principales variétés du français hors de France. Editions L'Harmattan., 2001. 236 p.
5. Reclus O. France, Algérie et colonies (éd. 1886). P., 2012.
6. Senghor L. Le français, langue de culture. URL: <https://www.jstor.org/stable/24258977>. (дата звернення: 26.10.2025).
7. Verdelhan-Bourgade M. Le français de scolarisation: pour une didactique réaliste. P.: Presses Universitaires de France, 2002. 257 p.

ЗМІСТ

Попова І.С. Романістика та германістика в системі сучасної університетської науки та освіти.....	3
Андрющак К. І., Крайняк О. М. Особливості вживання антропонімів у сучасному німецькому медіадискурсі.....	6
Безродних І. Г. Європейський міжкультурний простір: діалог французької, німецької та англійської комунікативних культур.....	9
Березюк А. І. The system of stylistic devices in the poetic style of Alice Oswald.....	14
Бєляєв Б. С. A sociocultural perspective of James Joyce's «The Dead»: the relationship between memory and place.....	18
Бондар Ю. О., Іжко Є. С. Перспективи використання технологій нейронних мереж під час вивчення алеманського діалекту німецької мови.....	23
Буділова О. В. Microsoft 365 tools for student feedback and lesson reflection.	26
Гей С. П. Аналіз категорій грецизмів у сучасній іспанській мові.....	28
Деркач І. В. Комп'ютерна термінологія як лінгвістичне і галузеве явище..	32
Дьячок Н. В. Франкомовні запозичення в українській мові та їхня адаптація.....	36
Дядя В. М. Використання автентичного матеріалу для самостійної роботи студентів.....	38
Єрошенко П. Д., Безродних І. Г. Мова екзистенціальної війни: досвід перекладу української окопної поезії англійською мовою.....	43
Зубко К. І., Кірковська І. С. Aspects interculturels des discours d'Emmanuel Macron : analyse linguistique et pragmatique.....	48
Іваницька М. Л. Філолог як міжкультурний експерт та українсько-німецька культурна асиметрія.....	52
Іжко Є. С. Übersetzung deutschsprachiger Werbetexte ins Ukrainische: sprachliche und kulturelle Herausforderungen.....	56
Кабаченко І. Л. Поняття соціокультурного аспекту у вивченні англомовних та німецькомовних фразеологізмів та їх переклад на українську мову.....	60
Кім Л. А. Le bilinguisme du traducteur : entre compétence linguistique et médiation interculturelle.....	67
Кірковська І. С. Структурні та лексичні особливості інавгураційних промов європейських лідерів.....	70
Кіряхно С. І. Лінгвокогнітивне моделювання опозиції «свій-чужий» на прикладі промов Джорджії Мелоні.....	77
Кобринська Є. Е., Чуб В. П. Гетеростереотип України в загальнонаціональній друкованій та онлайн-пресі Франції: лексико-синтаксичні механізми репрезентації.....	80
Корець В. Р., Юшак В. М. Лексико-прагматичні індикатори гендерної, вікової та культурної імпліцитної упередженості у текстах цифрових оголошень про роботу.....	85
Косович О. В. Francophonie et révolution sociolinguistique: de la norme unique aux variétés plurielles.....	88

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет української та іноземної філології та мистецтвознавства
Кафедра романо-германської філології

**РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІ МОВИ:
ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОВНИХ ЯВИЩ,
КОНТРАСТИВНІ ТА АРЕАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції

Українською, французькою, німецькою, англійською мовами

*За зміст і достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей
відповідають автори*

Відповідальна за випуск І. С. Кірковська

Технічний редактор І. В. Косточка

Підписано до друку 01.12.2025. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк цифровий. Ум. друк. арк. 9,71.
Наклад 10 пр. Зам. № 179.

Видавництво та друкарня ПП «ЛІРА ЛТД»
Бул. Наукова, 5, м. Дніпро, 49107
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6042 від 26.02.2018.
dnipro.lira@gmail.com | +38 (067) 561-57-05 | lira.dp.ua